

Ondanks bezuinigingen steeds meer beroep op sociale zekerheid

“We moeten scherp aan de wind varen”

Hoe kunnen sociale diensten in tijden van toenemende aantallen klanten en forse bezuinigingen mensen toch zo goed mogelijk helpen? Het was dé vraag waarop professionals uit de sociale zekerheid samen een antwoord probeerden te vinden tijdens het Divosa Voorjaarscongres 2010, getiteld ‘Scherp aan de wind’, dat 3 en 4 juni plaatsvond in Leeuwarden.

René Paas: “De crisis heeft een financiële krater geslagen”.

Tekst: Kristel Hurenkamp

Foto's: Jos Stuart, Divosa

"De arbeidsmarkt zit dit jaar in een diepe malaise", zegt Rene Paas, voorzitter van Divosa, de Nederlandse vereniging van gemeentelijke managers op het terrein van participatie, werk en inkomen. Het aantal mensen dat zich meldt bij de Werkpleinen is steeds groter. Zowel ouderen als jongeren weten er steeds beter de weg naartoe te vinden. Er wordt steeds meer een beroep gedaan op de professionaliteit van de mensen werkzaam in de sociale zekerheid. "Iedereen op het terrein van werk, inkomen en participatie moet aan de slag." Maar dat is nog niet alles, zegt hij. "De crisis heeft ook een financiële krater geslagen. De druk op de publieke middelen neemt toe. Rijksambtenaren hebben de opdracht draconische bezuinigingen voor te bereiden. Meer dan ooit zullen wethouders en ambtenaren samen keuzes moeten maken: hoe halen we het hoogste maatschappelijk rendement uit elke euro die we kunnen betalen?" Of, om in de termen van het congres te praten: "Hoe vaar je het scherpst aan wind?"

Participatiebevordering

"We leven naar de verkiezingen toe, tegen de achtergrond van de crisis. Reden genoeg om scherp aan de wind te varen." Ook SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan boog zich tijdens het voorjaarscongres over deze

crisis. Vooral de urgentie van de ecologische crisis neemt toe. We moeten onszelf fundamentele vragen stellen om te kijken hoe we problemen gaan oplossen." Hoe dat volgens hem dan ingevuld moet worden? Participatiebevordering moet de kern blijven van ons arbeidsmarktbeleid, alleen dan kan Nederland goed uit de crisis komen, zegt hij. Paas maakt nog eens duidelijk dat het aantal mensen in de bijstand alleen maar toeneemt. "In het afgelopen kwartaal zijn er net zo veel mensen in de bijstand gekomen als vorig jaar in zes maanden. Dit jaar bereiken we naar verwachting het hoogste aantal bijstandsgerechtigden. Het hoogste punt moet nog komen." "En mensen willen allemaal zo gauw mogelijk weer aan de slag, daar moeten wij voor zorgen. In de term van bewustwording is er al veel bereikt. Als er teveel tekorten ontstaan op de arbeidsmarkt, is het belangrijk dat we mobiliseren wat er te mobiliseren valt", vult Rinnooy Kan aan.

Investeren

Er zijn twee groepen mensen die volgens beide heren meer aandacht verdienen: ouderen en mensen met een functiebeperking. Rinnooy Kan: "Als het om ouderen gaat, dan onderscheiden wij ons ongunstig ten opzichte van andere landen. De participatie van ouderen stijgt, maar kan beter." Volgens de SER-voorzitter is bijscholing de oplossing. "Het is een

ten." Investeren in mensen is goed, besluit hij. "Zo bereiken we een duurzame kenniseconomie en het levert arbeidsvreugde op." Paas: "Mensen die het op eigen kracht niet redden op de arbeidsmarkt zijn aan de zorg van sociale diensten overgeleverd. Dat hakt er rechtstreeks

onder directeuren van sociale diensten. In 2009 is twee keer zo vaak scholing ingezet als in 2008. Ook kregen meer mensen met slechte kansen op de arbeidsmarkt een activeringstraject. "Gemeenten slagen er nu al in om heel scherp aan de wind te zeilen, maar het kan nog meer

Alexander Rinnooy Kan: "Het is belangrijk dat we mobiliseren wat er te mobiliseren valt"

in." Mensen zitten steeds langer in de bijstand en daar moet de samenleving weer langer en meer voor betalen. "Dat is uiteindelijk veel duurder. De rekening komt bij deze mensen terecht en daar moeten wij de politiek voor waarschuwen." De tijd om keuzes te maken is aangebroken. "We moeten ook naar onze eigen interventies durven kijken. We moeten op lokaal niveau keuzes maken die van de omstandigheden het beste maken. Al onze inspanningen moeten we tegen het licht houden. We moeten kijken wat werkt en beredeneren of het effect heeft." Rinnooy Kan hamert op de rol van participatie. "Dat blijft het speerpunt de komende jaren." Wat betreft die ambitie ziet hij een rol weggelegd voor de sociale partners. Er zijn volgens hem kerntaken die niet delegerbaar zijn omdat de risico's te groot zijn, maar waar taken wel te delegeren zijn, moet het zeker gebeuren. "Werkgevers en werknemers willen graag actief betrokken zijn bij de eerste periode van werkloosheid", merkt hij op.

Divosa Monitor 2010

De sociale diensten krijgen het zwaar te verduren, maar er is ook een positief bericht, zegt Paas. "De sociale diensten doen het gewoon goed. Veel mensen zijn geholpen en het re-integratiebeleid is steeds meer omgezet in tijdelijke loonkostensubsidies, sociale activering en scholing." Dit bleek uit de Divosa Monitor 2010, het jaarlijkse onderzoek

met de volle wind vooruit", zegt de Divosa-voorzitter. De meeste politieke partijen willen honderden miljoenen extra bezuinigen op re-integratie. Dat dwingt sociale diensten om sociale activering en loonkostensubsidies te beperken.

Ouderen de dupe

Vooral ouderen en mensen die veel hulp nodig hebben, zijn hiervan de dupe. Deze groep is in 2009 namelijk sterk gegroeid. In plaats van snijden in de re-integratiemiddelen wil Divosa een fundamenteel andere benadering van de uitkeringen. Om de participatie te stimuleren wil Divosa de uitkering inzetten als aanvulling op het loon dat mensen nog wel zelf kunnen verdienen. Wajong, Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), bijstand en Wet investeren in jongeren (Wij) kunnen daarbij opgaan in één regeling. "Je kunt een uitkering ook zien als een springplank voor een beter leven. Wie investeert in mensen, verdient dat uiteindelijk ook weer terug", aldus Paas. De Divosa Monitor 2010 laat zich volgens hem dan ook lezen als een dringend advies aan politici. Wellicht dat we dan een duurzame kenniseconomie kunnen bereiken. "Nederland heeft de economische welvaart te danken aan een goede samenwerking tussen werkgevers, werknemers en de overheid. De politiek moet de bereidheid houden om te luisteren en niet alles maar klakkeloos over nemen", besluit Rinnooy Kan.

Rene Paas: "Rijksambtenaren hebben de opdracht draconische bezuinigingen voor te bereiden"

centrale vraag. Met de plannen van het kabinet om flink te bezuinigen op de sociale zekerheid in het vooruitzicht, was het congres het ideale moment om stil te staan bij de aanpak en de eventuele gevolgen hiervan. "We hebben te maken met een ecologische en een economische

misverstand dat men denkt dat ouderen niet willen en kunnen bijscholen." Ook mensen met een functiebeperking verdienen volgens Rinnooy Kan meer aandacht. "Zij bezitten vaak heel veel talenten en zijn erg gemotiveerd. Iedereen moet de kans krijgen om zijn talenten te benut-

Liesbeth de Vos: "We moeten met elkaar communiceren via directe contacten."

Geef jongeren kans op de arbeidsmarkt

Je bent ambitieus, leergierig en je wilt graag. Maar je hebt de pech dat de arbeidsmarkt op zijn gat ligt op het moment dat jij je studie hebt afgerond. Oftewel: werk vinden is moeilijk. Liesbeth Vos, voorzitter College van Bestuur Friesland College, komt dit probleem regelmatig tegen. Jongeren moeten volgens haar meer en betere kansen krijgen op de arbeidsmarkt. "De jeugd van nu wil direct dingen doen die van betekenis zijn. En daarom hebben wij ons beroepsonderwijs aangepakt", vertelt ze tijdens het Divosa Voorjaarscongres. Bij het ROC Friesland College zetten ze in op direct actiegericht onderwijs, zodat jongeren sneller ont-

dekken wat ze willen en kunnen en zo zichzelf kunnen ontwikkelen. Door eerder praktijkervaring op te doen vergroten jongeren hun kansen op een goede toekomst op de arbeidsmarkt. "Jongeren leren op deze manier ook hoe de arbeidsmarkt werkt en welke omgangsvormen in het werkveld een rol spelen. Modern onderwijs bestaat allang niet meer uit alleen in de schoolbanken zitten."

Imagoprobleem

Bij het ROC Friesland College bieden ze hun studenten traineewerkplekken aan. De trainee is in dienst bij een bedrijf en is dus gewoon een werknemer. Geen stagiaire. Hij

heeft een sollicitatieprocedure doorstaan, krijgt beoordelingsgesprekken en kan ook gewoon ontslagen worden. "Na de crisis hebben ze werkervaring en een hoger niveau. Dan staan ze vooraan op de arbeidsmarkt", aldus Vos. Samenwerking tussen Werkpleinen en ROC's is bij deze vorm van onderwijs heel belangrijk. Dit moet beter. ROC's zijn groot en hebben een stevig imagoprobleem, daar moeten ze volgens Vos iets aan doen. "Ze kunnen bijvoorbeeld het programma aanpassen aan jongeren. Doorwerken in augustus, zomervakanties zijn niet langer meer heilig, en het moet mogelijk zijn leerlingen meerdere keren per jaar in te

laten stromen in plaats van alleen in september."

Samenwerking

Vos pleit voor minder structuur en meer cultuur bij de Werkpleinen. "We moeten met elkaar communiceren via directe contacten, niet via tussenpersonen. Daar waar problemen zijn moeten we ze aanpakken. Iets wat niet werkt, moeten we vervangen door iets wat wel werkt. Bijvoorbeeld Werkpleinen in de scholen zetten." Volgens haar verhoogt dit de kwaliteit van de begeleiding. "We kunnen elkaar een heel eind tegemoetkomen. Werkpleinen kunnen bijvoorbeeld de contacten benutten die ROC's hebben met werkgevers."